

PRAWO CYWILNE

Część ogólna

Adam Brzozowski, Wojciech J. Kocot
Elżbieta Skowrońska-Bocian

SERIA AKADEMICKA

WYDANIE **5**

PRAWO CYWILNE

Część ogólna

Adam Brzozowski, Wojciech J. Kocot
Elżbieta Skowrońska-Bocian

SERIA AKADEMICKA

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

WYDANIE **5**

PIKTOGRAMY

wskazują ważne elementy
książki i ułatwiają
ich odnalezienie

Ważne

Przykłady

Podstawa prawna
Kontekst prawny

Pytania
Zadania

Rozwiązania
Odpowiedzi

Stanowisko stron
Pogląd

Orzecznictwo

Literatura

Historia

Nowe przepisy

Stan prawny na 1 marca 2022 roku

Wydawczyni
Agata Jędrasik

Redaktor prowadząca
Joanna Ołówek

Projekt okładek serii
Wojtek Janikowski, Przemek Dębowski

prawolubni

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

Szanujmy prawo i własność
Więcej na www.legalnakultura.pl
Polska Izba Książki

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2022

ISBN 978-83-8246-951-6
5. wydanie

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.
Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przykoppowa 33
tel. 728 313 462
e-mail: PL-ksiazki@wolterskluwer.com

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	9
Wstęp	11
Rozdział I	
Wiadomości wstępne	13
§ 1. Pojęcie prawa cywilnego	13
A. Prawo prywatne a prawo publiczne	13
B. Pojęcie prawa cywilnego	15
C. Granice prawa cywilnego	26
§ 2. Podstawowe informacje o pracach doktryny prawa cywilnego oraz o orzecznictwie	29
Rozdział II	
Źródła prawa cywilnego	32
§ 1. Historia źródeł prawa cywilnego	32
A. Okres po I wojnie światowej	33
B. Okres od zakończenia II wojny światowej do roku 1989	34
C. Okres po roku 1989	36
D. Kierunki prac nad dalszą reformą prawa cywilnego	47
§ 2. Kodeks cywilny jako podstawowe źródło norm prawa cywilnego	50
§ 3. Zasady Kodeksu cywilnego	54
§ 4. Przepisy pozakodeksowe	60
§ 5. Systemy norm pozaprawnych jako źródło prawa	62
A. Prawo zwyczajowe oraz zwyczaje	62
B. Zasady współżycia społecznego (zasady dobrych obyczajów)	63
C. Rola orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego oraz sądów	69
Rozdział III	
Normy prawa cywilnego	75
§ 1. Norma prawna i przepis prawny	75
§ 2. Rodzaje przepisów prawnych	76

Rozdział IV

Obowiązanie przepisów prawnych w przestrzeni i czasie	85
§ 1. Obowiązanie przepisów prawnych w przestrzeni	85
§ 2. Czasowy zasięg mocy wiążącej przepisów prawa cywilnego	88
A. Początek obowiązywania przepisu	88
B. Utrata mocy obowiązującej przepisu	89
C. Rozstrzygnięcie kolizji norm prawnych w czasie	91

Rozdział V

Zbieg norm, stosowanie i wykładnia prawa cywilnego	98
§ 1. Zbieg norm	99
§ 2. Stosowanie prawa cywilnego	99
§ 3. Wykładnia przepisów prawa cywilnego	100

Rozdział VI

Stosunek cywilnoprawny	112
§ 1. Pojęcie stosunku cywilnoprawnego	112
§ 2. Podziały stosunków cywilnoprawnych	113
§ 3. Elementy stosunku cywilnoprawnego	114
§ 4. Przedmiot stosunku cywilnoprawnego	117
§ 5. Treść stosunku cywilnoprawnego	117
§ 6. Źródła stosunków cywilnoprawnych	118

Rozdział VII

Podmioty stosunków cywilnoprawnych – osoby fizyczne	126
§ 1. Uwagi wstępne	127
§ 2. Zdolność prawna osób fizycznych	129
A. Początek (nabycie) zdolności prawnej	131
B. Ustanie (utrata) zdolności prawnej osoby fizycznej	133
§ 3. Zdolność do czynności prawnych osób fizycznych	138
§ 4. Miejsce zamieszkania osoby fizycznej	147
§ 5. Stan cywilny osoby fizycznej	149
§ 6. Dobra osobiste osoby fizycznej i ich ochrona	151
A. Pojęcie i charakter prawny	151
B. Ochrona dóbr osobistych	154

Rozdział VIII

Podmioty stosunków cywilnoprawnych – osoby prawne	158
§ 1. Pojęcie i funkcje osoby prawnej	159
§ 2. Istota osoby prawnej	160
§ 3. Powstanie i ustanie bytu osoby prawnej	161
§ 4. Cechy charakterystyczne osoby prawnej	165
§ 5. Zdolność prawna osoby prawnej	166
§ 6. Zdolność do czynności prawnych osoby prawnej	168

§ 7. Dobra osobiste osoby prawnej	171
§ 8. Rodzaje osób prawnych	174
A. Skarb Państwa	174
B. Inne państwowe osoby prawne	176
C. Komunalne (samorządowe) osoby prawne	177
D. Inne osoby prawne	178
Rozdział IX	
Wyodrębnione grupy podmiotów stosunków cywilnoprawnych	180
§ 1. Jednostki organizacyjne określone w art. 331 k.c.	181
§ 2. Podmioty prawa cywilnego, których dotyczy uregulowania szczególne	185
Rozdział X	
Przedmioty stosunków cywilnoprawnych	192
§ 1. Uwagi ogólne	193
§ 2. Rzeczy	194
§ 3. Klasyfikacja rzeczy	198
A. Rzeczy ruchome i nieruchomości	198
B. Rzeczy oznaczone co do tożsamości i rzeczy oznaczone co do gatunku	203
C. Rzeczy pozostające w obrocie, ograniczone w obrocie i wyłączone z obrotu	205
D. Inne podziały rzeczy	205
§ 4. Części składowe rzeczy	207
§ 5. Przynależności	211
§ 6. Pożytki rzeczy i prawa	213
§ 7. Inne przedmioty stosunków cywilnoprawnych	215
§ 8. Zorganizowane masy majątkowe	217
Rozdział XI	
Prawo podmiotowe i jego ochrona	224
§ 1. Istota prawa podmiotowego	225
§ 2. Definicje prawa podmiotowego	229
§ 3. Normatywne postacie prawa podmiotowego	233
§ 4. Dalsza klasyfikacja praw podmiotowych	238
§ 5. Nabycie i utrata prawa podmiotowego	243
§ 6. Wykonywanie prawa podmiotowego	247
§ 7. Nadużycie prawa podmiotowego	249
§ 8. Kolidzja praw podmiotowych i zbieg roszczeń	252
§ 9. Ochrona praw podmiotowych	254
A. Samopomoc	254
B. Ochrona sądowa	255

Rozdział XII

Czynności prawne	259
§ 1. Pojęcie czynności prawnej	260
§ 2. Klasyfikacja czynności prawnych	270
§ 3. Oświadczenie woli – zagadnienia ogólne	281
§ 4. Treść czynności prawnej	287
A. Swoboda stron w zakresie kształtowania treści czynności prawnej	288
B. Elementy treści czynności prawnej	293
C. Warunek i termin	294
§ 5. Forma czynności prawnych	300
§ 6. Zawarcie umowy	318
A. Negocjacje	318
B. Oferta	324
C. Aukcja i przetarg	333
D. Zawarcie umowy za pomocą wzorca (ogólnych warunków, formularzy lub regulaminów)	338
§ 7. Wykładnia oświadczeń woli	340
§ 8. Wady oświadczeń woli	344
A. Brak świadomości albo swobody	346
B. Pozorność	350
C. Błąd	353
D. Groźba	362
E. Skutki złożenia wadliwego oświadczenia woli	364
§ 9. Skutki wadliwości czynności prawnej	367
A. Nieważność bezwzględna	368
B. Nieważność względna	371
C. Bezskuteczność względna	373
D. Bezskuteczność zawieszona	377

Rozdział XIII

Przedstawicielstwo	379
§ 1. Pojęcie i rodzaje przedstawicielstwa	380
§ 2. Skuteczność przedstawicielstwa	384
§ 3. Pełnomocnictwo	386
§ 4. Prokura	395

Rozdział XIV

Przedawnienie i terminy zawite	400
§ 1. Skutki prawne upływu czasu	401
§ 2. Przedawnienie	403
§ 3. Terminy zawite	421

Skorowidz przedmiotowy	425
-------------------------------------	-----

WSTĘP

Opracowanie podręcznika z zakresu części ogólnej prawa cywilnego nie jest zadaniem prostym, zarówno z uwagi na jej kompleksowy charakter, jak i na to, że publikowane dotąd podręczniki z tej dziedziny wyszły spod wyśmienitego pióra wielkich polskich cywilistów (profesorowie Stefan Grzybowski, Zbigniew Radwański, Aleksander Wolter) i trudno im dorównać. Oddawane do rąk Czytelników opracowanie uwzględnia wiele lat doświadczeń dydaktycznych autorów będących wynikiem prowadzenia wykładów kursowych, seminariów i innych zajęć poświęconych problematyce części ogólnej prawa cywilnego. Doświadczenia te pokazują, jak wiele trudności nadal sprawia studentom opanowanie omawianych tam zagadnień.

Podręcznik jest kierowany przede wszystkim do słuchaczy studiów prawniczych, którzy rozpoczynają dopiero swoją przygodę, a może należałoby powiedzieć zmagania, z prawem cywilnym. Dlatego też jest on próbą prezentacji Czytelnikom możliwie wielu prostych przykładów funkcjonowania tej gałęzi prawa, z uwzględnieniem tego, że prawo cywilne jest „prawem dnia codziennego”. O ile można sobie wyobrazić życie człowieka bez kontaktu z prawem karnym, a nawet administracyjnym, o tyle w rozmaitych stosunkach cywilnoprawnych każdy z nas prędzej, czy później musi się odnaleźć. Zdarzeniem prawnym rodzącym skutki cywilnoprawne jest bowiem urodzenie się, zdarzeniem prawnym jest też śmierć.

Istnieje anegdota, według której jeden z profesorów Uniwersytetu Wileńskiego miał zwyczaj na egzaminie prowadzić studenta do okna i pytać, co też za tym oknem widzi. Odpowiedzi padały różne: ludzi, samochody, budynki, dorożki. Tymczasem prawidłowa odpowiedź brzmiała: podmioty i przedmioty stosunków cywilnoprawnych. Pragniemy wyrazić nadzieję, że nowe wydanie naszego podręcznika będzie służyć istotną pomocą w dostrzeżeniu tych właśnie podmiotów i przedmiotów stosunków cywilnoprawnych.

Systematyka opracowania została oparta na podręczniku profesora Aleksandra Woltera. Podstawowa literatura jest powoływana na początku każdego rozdziału, w toku wywodów, w postaci odesłań do literatury i orzecznictwa. Ułatwieniu ko-

rzystania z podręcznika służyć mają piktogramy wskazujące na rodzaj informacji objętych poszczególnymi fragmentami tekstu.

Oddawane do rąk Czytelników piąte wydanie podręcznika *Prawo cywilne. Część ogólna* uwzględnia zmiany dotyczące omawianej tematyki, które nastąpiły w legislacji, judykaturze i doktrynie od chwili ukazania się poprzedniego wydania podręcznika w 2018 roku.

Warszawa, marzec 2022 roku

Autorzy

Rozdział I

WIADOMOŚCI WSTĘPNE

Podstawowa literatura: S. Grzybowski [w:] *System prawa cywilnego*, t. I, *Część ogólna*, Ossolineum 1985, s. 15 i n.; W.J. Kocot, *Europeizacja materialnego prawa prywatnego – stan obecny i perspektywy*, PiP 2020/2; E. Łętowska, *Podstawy prawa cywilnego*, Warszawa 1993; J. Nowacki, *Prawo publiczne – prawo prywatne*, Katowice 1992; K. Pietrzykowski [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. I, red. K. Pietrzykowski, Warszawa 2020, s. 31 i n.; J. Podkowiak, *Konstytucyjna zasada równości i zakaz dyskryminacji w prawie cywilnym*, KPP 2016/2; Z. Radwański, *Pojęcie prawa cywilnego w świetle kodeksu cywilnego (uwagi de lege lata i de lege ferenda)* [w:] *Polskie prawo prywatne w dobie przemian, Księga jubileuszowa dedykowana Jerzemu Młynarczykowi*, Gdańsk 2005, s. 27–40; Z. Radwański, A. Olejniczak, *Prawo cywilne – część ogólna*, Warszawa 2019, nb 1 i n.; J. Rajski, *Zielona Księga Komisji Europejskiej o Europejskim Prawie Kontraktów – o potrzebie europeizacji prawa zobowiązań*, PPH 2011/4; M. Safjan [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. 1, *Prawo cywilne – część ogólna*, red. M. Safjan, Warszawa 2012, rozdz. II § 2–5; A. Stelmachowski, *Wstęp do teorii prawa cywilnego*, Warszawa 1984; A. Stelmachowski, *Zarys teorii prawa cywilnego*, Warszawa 1998; S. Włodyka, *Problem struktury prawa*, PiP 1995/4; A. Wolter, J. Ignatowicz, K. Stefaniuk, *Prawo cywilne. Zarys części ogólnej*, Warszawa 2020, rozdz. I; *Zielona Księga. Optymalna wizja Kodeksu cywilnego w RP*, red. Z. Radwański, Warszawa 2006.

§ 1. Pojęcie prawa cywilnego

A. Prawo prywatne a prawo publiczne

Ustalenie zakresu znaczeniowego pojęcia „prawo cywilne” nie jest możliwe bez wcześniejszego odwołania się do tradycyjnego podziału prawa na prawo prywatne i prawo publiczne. Podział ten jest wyczerpujący w tym znaczeniu, że obejmuje całość norm systemu prawa.

Poprawnego *criterium divisionis* norm należących do prywatnego i publicznego porządku prawnego poszukuje M. Safjan [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. 1, rozdz. II,

nb 2–11. Autor zaznacza przy tym na samym wstępie, że przedmiotem sporów natury aksjologicznej i ideologicznej jest nie tyle sama kwestia podziału prawa na sferę prywatną i publiczną, ile ustalenie, jakim typem norm należy się posługiwać, by osiągnąć określony cel (ideologiczny, społeczny, polityczny), czy też jakie powinny być właściwe relacje między jednym a drugim systemem norm w porządku prawnym współczesnego państwa.

 Przez pojęcie „**prawa prywatnego**” rozumie się zespoły norm konstruowane na podstawie założenia autonomiczności podmiotów stosunków prawnych. Głównym zadaniem prawa prywatnego jest **ochrona interesu indywidualnego jednostki** o charakterze majątkowym lub osobistym (niemajątkowym), znacznie natomiast rzadziej i wyjątkowo – ochrona interesu ogółu. Autonomia podmiotów prawa prywatnego to przede wszystkim **brak podporządkowania**, wyeliminowanie możliwości kształtowania treści stosunku prawnego tylko przez jedną z jego stron. Ujmując tę kwestię inaczej, można powiedzieć, że w stosunkach regulowanych prawem prywatnym nie występuje element władczy – organ publiczny nie ma kompetencji do kształtowania sytuacji prawnej innego podmiotu występującego w danym stosunku prawnym. Głównym zadaniem państwa jest zagwarantowanie pełnej swobody tworzenia, zmiany i znoszenia stosunków prawnych bez możliwości arbitralnego ingerowania w ten proces. Prawo prywatne jest ze swej natury **pluralistyczne**. Esencją prawa prywatnego jest więc **dialog, pełna swoboda wyrażania woli, przyzwolenie**, a nie nakaz bądź zakaz. Wszystko, co nie jest zabronione, jest dozwolone. Zdecydowana większość norm prawa prywatnego ma charakter dyspozytywny. Silny wpływ na rozwój współczesnego polskiego prawa prywatnego ma proces jego stopniowej europeizacji, który odpowiada potrzebom rozwijającej się polskiej gospodarki coraz mocniej zintegrowanej z systemami gospodarczymi innych krajów Unii Europejskiej. Europeizacja stanowi historycznie nowy etap ewolucji prawa prywatnego na naszym kontynencie, które do tej pory kształtowane było pod wpływem trzech głównych nurtów tradycji prawa: romańsko-germańskiej, skandynawskiej i angielskiego *common law*. Na harmonizację prawa prywatnego nie ma już większego wpływu istnienie rodzimych (narodowych) ustaw kodyfikacyjnych prawa cywilnego (zob. więcej J. Rajski, *Zielona Księga Komisji Europejskiej...*, s. 4 i n.). Zjawiskiem utrudniającym stworzenie jednolitego, cywilnego prawa europejskiego są natomiast punktowe, problemowe, a przez to niespójne systemowo akty pochodnego prawa Unii Europejskiej (rozporządzenia, dyrektywy), pogłębiające również proces dekodyfikacji.

Zob. więcej, W.J. Kocot, *Europeizacja...*, s. 108 i n.; J. Rudnicki, *Dekodyfikacja prawa cywilnego w Polsce*, Bielsko-Biała 2019, s. 29 i n., 52 i n.).

2

Prawo publiczne, przeciwstawiane prawu prywatnemu, opiera się na zasadzie władztwa i podporządkowania jednej strony stosunku prawnego. Druga strona, zwykle organ publiczny lub inny podmiot wyposażony jednak w określonym zakresie w kompetencje władzy publicznej, ma uprawnienie do władczego

ingerowania w treść stosunku prawnego i narzucenie jej innemu podmiotowi. Takiemu uregulowaniu określonej sfery stosunków społecznych zwykle towarzyszy możliwość skorzystania ze środków przymuszających osobę zobowiązaną do określonego zachowania.

Np. Jako typowy przykład normy prawa prywatnego można wskazać art. 353¹ k.c. Zgodnie z treścią tego przepisu strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego. Natomiast normą należącą do prawa publicznego jest np. art. 21 § 1 ustawy z 29.08.1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz.U. z 2021 r. poz. 1540), stosownie do którego zobowiązanie podatkowe powstaje z dniem zaistnienia zdarzenia, z którym ustawa podatkowa wiąże powstanie takiego zobowiązania, bądź doręczenia decyzji organu podatkowego ustalającej wysokość tego zobowiązania. W pierwszej sytuacji osoba zamierzająca zawrzeć umowę dokonuje wyboru przyszłego kontrahenta, negocjuje treść umowy i następnie składa oświadczenie woli, które – wraz z oświadczeniem drugiej strony – prowadzi do powstania stosunku cywilnoprawnego. W drugim przypadku podmiot zobowiązany z tytułu podatku nie ma możliwości negocjowania treści stosunku podatkowego, łączącego go z organem władzy publicznej. Zarówno bowiem źródło powstania obowiązku podatkowego, jak i jego rozmiar narzucane są przez obowiązujący przepis.

W społeczeństwach demokratycznych, w których gospodarka oparta jest na zasadach rynkowych, panuje tendencja do regulowania stosunków społecznych normami prawa prywatnego w możliwie szerokim zakresie. Władcze kształtowanie stosunków prawnych przez władzę publiczną możliwe jest wyłącznie na podstawie obowiązujących norm rangi ustawowej.

B. Pojęcie prawa cywilnego

Za podstawową gałąź prawa prywatnego uznaje się prawo cywilne. Należy zatem 3
powrócić do pytania postawionego na początku niniejszych rozważań: czym jest prawo cywilne.

Dx Określenie „**prawo cywilne**” jest nazwą historyczną. Wywodzi się ze starożytnego Rzymu i używane było dla wyróżnienia zespołu norm obowiązujących obywateli rzymskich (łac. *ius civile*; *ius* – prawo, *civis* – obywatel). Jego główne założenia wykształcone w prawie rzymskim stały się podstawą systemów prawnych współczesnych państw europejskich, dzięki czemu wykazują one wiele podobieństw.

Jako pierwsza, najbardziej oczywista narzuca się odpowiedź, że jest to gałąź prawa regulująca stosunki cywilnoprawne. Jednak takie określenie prawa cywilnego obarczone jest wadą określaną jako *ignotum per ignotum* (definiowanie nieznanego przez nieznanego). Należy zatem podjąć próbę wskazania kryteriów pozwalających na

odróżnienie prawa cywilnego od innych gałęzi prawa, także tych, które należą do prawa publicznego.

- 4 Zwykle wskazuje się **trzy zasadnicze kryteria** pozwalające na rozgraniczenie poszczególnych gałęzi prawa: podmiotowe, przedmiotowe oraz metodę regulacji.

! **1. Kryterium podmiotowe.** Posługując się kryterium podmiotowym, należy rozważyć, jakie kategorie podmiotów występują w stosunkach prawnych regulowanych przepisami należącymi do danej gałęzi prawa. Tak zwany **zakres podmiotowy prawa cywilnego** określony został w art. 1 k.c., zgodnie z którym Kodeks reguluje stosunki cywilnoprawne między **osobami fizycznymi** i **osobami prawnymi**. Wyznaczając zakres podmiotowy stosunków cywilnoprawnych, należy treść art. 1 k.c. uzupełnić uregulowaniem art. 33¹ § 1 k.c. Stosownie do tego przepisu, do **jednostek organizacyjnych niebędących osobami prawnymi**, którym ustawa przyznaje zdolność prawną, stosuje się odpowiednio przepisy o osobach prawnych. Oznacza to, że w stosunkach cywilnoprawnych (regulowanych przepisami prawa cywilnego) mogą występować następujące konfiguracje podmiotowe:

- osoba fizyczna – osoba fizyczna,
- osoba fizyczna – osoba prawna,
- osoba prawna – osoba prawna,
- osoba fizyczna – jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, ale wyposażona w zdolność prawną,
- osoba prawna – jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, ale wyposażona w zdolność prawną,
- jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, ale wyposażona w zdolność prawną,
- jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, ale wyposażona w zdolność prawną.

Tego rodzaju konfiguracje podmiotowe pojawiają się jednak także w stosunkach prawnych regulowanych innymi gałęziami prawa (np. w przepisach administracyjnych, podatkowych czy karnych). Zatem podmiotowy zakres stosunków cywilnoprawnych nie stanowi kryterium pozwalającego na kategoryczne i jednoznaczne wyróżnienie prawa cywilnego. Formuła użyta w art. 1 k.c. wyraża raczej zasadę jedności prawa cywilnego i na jej podstawie nie da się samodzielnie wskazać typowych cech stosunków cywilnoprawnych.

- 5 **!** **2. Kryterium przedmiotowe.** Przez to pojęcie rozumie się rodzaj stosunków – **majątkowych** (przede wszystkim określających przynależność i korzystanie z dóbr oraz zasady wymiany tych dóbr lub usług) bądź **niemajątkowych** (m.in. władza rodzicielska, dobra osobiste, dobra osobiste twórcy) – normowanych przez daną gałąź prawa. Prawo cywilne normuje zarówno majątkowe, jak i niemajątkowe stosunki prawne, choć podkreślić należy, że te pierwsze zdecydowanie dominują jako przedmiot regulacji tej gałęzi prawa. Podstawową słabością kryterium przed-

miotowego jest to, że może być i zwykle jest wspólne dla innych gałęzi prawa. Stosunki majątkowe i niemajątkowe są bowiem przedmiotem równoległej regulacji prawa publicznego (np. prawa podatkowego, prawa administracyjnego, ubezpieczeń społecznych) oraz wyspecjalizowanych dziedzin, takich jak prawo pracy, prawo medyczne, prawo obrotu papierami wartościowymi, a także niektórych wyspecjalizowanych dziedzin prawa publicznego, jak np. prawo wodne, morskie czy górnicze, które istotną część regulacji odnoszą do instytucji charakterystycznych dla prawa cywilnego, np. prawa własności.

Warto już w tym miejscu wyjaśnić, że podział na stosunki o charakterze majątkowym i niemajątkowym dokonywany jest według kryterium ekonomicznego. Przyjmuje się bowiem, że dany stosunek ma charakter majątkowy, gdy pozostaje w ścisłym związku ze sferą ekonomiczną określonego podmiotu. Brak takiego związku, oderwanie od podstawowych praw ekonomii (prawa popytu, podaży, prawa wartości), wskazuje, że mamy do czynienia ze stosunkiem o charakterze niemajątkowym (osobistym).

Na przykład zawarcie umowy sprzedaży pociąga za sobą powstanie stosunku prawnego o charakterze majątkowym, gdyż zarówno prawa, jak i obowiązki każdej ze stron pozostają w ścisłym związku z ich sferami ekonomicznymi. Sprzedawca wyzbywa się ze swego majątku prawa własności rzeczy (mającej określoną wartość), zyskując jednocześnie korzyść majątkową w postaci umówionej ceny. Majątek kupującego ulega zmniejszeniu o kwotę stanowiącą cenę, a jednocześnie powiększa się o wartość rzeczy, której własność na niego przechodzi. Najbardziej typowym przykładem sfery niemajątkowej są natomiast dobra osobiste, a więc prawa o charakterze niemajątkowym, takie jak m.in.: zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania podlegające ochronie (art. 23–24 k.c.). Prawa te nie pozostają bowiem w bezpośrednim związku z ekonomiczną sferą życia uprawnionego (kwestia związków pośrednich, w tym problem tzw. komercjalizacji dóbr osobistych, zostanie omówiona w dalszej części podręcznika, przy rozważaniu problematyki dóbr osobistych i ich ochrony).

3. Metoda regulacji. Na użyteczność i znaczenie tego kryterium wyróżniającego prawo cywilne spośród innych gałęzi prawa w polskiej nauce zwrócono szczególną uwagę po wejściu w życie Kodeksu cywilnego. Wskazano mianowicie, że **zasadniczymi cechami** wyróżniającymi prawo cywilne i oparte na nim stosunki cywilnoprawne są **autonomiczność** podmiotów oraz **brak bezpośredniego przymusu** ze strony organów państwa. Te dwie cechy są typowe dla wszystkich uregulowań stosunków cywilnoprawnych. Z kolei inni autorzy podkreślają, że przez pojęcie metody regulacji rozumie się sposób oddziaływania prawodawcy na stosunki społeczne, zdeterminowany swoistym typem relacji zachodzących między podmiotami – równorzędnymi uczestnikami obrotu. To nie „równorzędność” jako taka jest metodą, ale sposób kształtowania stosunków prawnych oparty na zasadzie (cesze) równorzędności. Przy takim ujęciu zagadnienia przyjęte kryterium nie może

W podręczniku kompleksowo przedstawiono istotne informacje z zakresu prawa cywilnego i stosunków cywilnoprawnych. Omawiane zagadnienia autorzy zilustrowali wieloma przykładami funkcjonowania poszczególnych instytucji prawa z praktyki kontraktowej i orzecznictwa. Przygotowując niniejszy podręcznik, wykorzystali doświadczenia dydaktyczne wynikające z prowadzenia zajęć kursowych i seminariów.

W książce w przystępny sposób wyjaśniono m.in.:

- pojęcia osoby fizycznej i osoby prawnej,
- stosunek cywilnoprawny oraz prawo podmiotowe,
- oświadczenie woli i czynności prawne,
- ochronę dóbr osobistych,
- przedstawicielstwo (ze szczególnym uwzględnieniem pełnomocnictwa i prokury),
- przedawnienie i terminy zawite.

Piąte wydanie podręcznika uzupełniono o najnowsze zmiany legislacyjne w Kodeksie cywilnym. Uwzględniono również aktualne poglądy doktryny i najciekawsze wypowiedzi judykatury.

Publikacja jest przeznaczona dla studentów wydziałów prawa i administracji, a także dla praktyków – w szczególności, ale nie tylko – sędziów, adwokatów, radców prawnych, notariuszy oraz aplikantów sądowych, prokuratorskich, radcowskich i adwokackich.

Adam Brzozowski – profesor doktor habilitowany nauk prawnych, profesor Uniwersytetu Warszawskiego; radca prawny; autor wielu publikacji z zakresu części ogólnej prawa cywilnego, prawa rzeczowego i prawa zobowiązań.

Wojciech J. Kocot – profesor doktor habilitowany nauk prawnych, profesor Uniwersytetu Warszawskiego, kierownik Katedry Prawa Cywilnego Porównawczego na Wydziale Prawa i Administracji UW; członek Komitetu Sterującego Akademickiego Projektu Kodeksu Cywilnego; autor wielu publikacji z zakresu prawa umów w krajowym i międzynarodowym obrocie handlowym, prawa konsumenckiego oraz obrotu elektronicznego.

Elżbieta Skowrońska-Bocian – profesor doktor habilitowana nauk prawnych, profesor Uniwersytetu Warszawskiego i sędzia Sądu Najwyższego w stanie spoczynku; od lat zajmuje się problematyką prawa spadkowego, a także prawa rzeczowego (przede wszystkim zagadnieniem własności) i rodzinnego w zakresie stosunków majątkowych małżonków; jest autorytetem w tych dziedzinach; autorka wielu cenionych publikacji, w tym monografii, komentarzy oraz podręczników akademickich.

LEXOTEKA
więcej niż podręcznik

Poszukaj pozostałych podręczników
dostępnych online

www.lexoteka.pl

9 788382 469516 W05P01

ISBN 978-83-8246-951-6

9 788382 469516

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA: 801 04 45 45

ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUWER.PL

WWW.PROFINFO.PL

Kup e-book i czytaj
w aplikacji Smarteka

CENA 69 ZŁ (W TYM 5% VAT)